

ALI BO DRŽAVA MISSOURI PRVA PRIZNALA DEL. PRAVICE?

USTAVNI KONVENCIJI JE BIL PRIPOROČEN TAK PREDLOG.

Delavstvo pritiska, da se sprejme taka določba v ustavo.

St. Louis, Mo. — Missouri bo prva država v Uniji, katere ustava bo jasno povedala, da imajo delavci pravico se organizirati in se pogajati po svojih izvoljenih zastopnikih s zastopniki podjetnikov, ako ustavna konvencija sprejme priporočilo odzeka za pogajanje, ohranitev naravnih bogastev in industrije. Ta odsek je s pet glasovi proti trem zaključil, da naj se zanesa v ustavo, kar-tero-ada izdela ustavna konvencija v Jefferson Cityju, da imajo delavci izrecno pravico do organizacije in do pogajanja po svojih zastopnikih s podjetniki o delavnih razmerah, medtem in delavnem času.

Predlog je stavil delegat Joseph J. Hauser, predsednik Centralne delavske in strokovne unije v St. Louisu.

Priporočilo se glasi: "Pravice mednih delavcev do organizacije, kolektivnega pogajanja po svojih izvoljenih zastopnikih pri pogajanjih in izravnavah s podjetniki s ozirom na mer-je, delavne ure in delavne razme-re je priznana."

Predlog podpira vse organizirano delavstvo v državi in pritiska, da ga sprejme ustavna konvencija.

Hauser, ki se je vrnil domov za kratek čas, je rekel, da sta v predlogu zaporedoma dva glavna principa. En princip prizna pravico delavstva do organizacije, katere ne more nihče odrekati, katero pa vsi odrakajo sodišča. Drugi princip prizna pravico, da se izdela pogodba s delodajalci ali podjetniki, koliko ur bodo delavci delali, kakšna bo meza in kakšne bodo razmere v podjetju. Nekatera sodišča niso hotela do-zdaj priznati te pravice. Da se v bodoče kaj takega ne zgodi, je odstavek potreben v novi ustavi. Doda nima še nobena država v Uniji take določbe v svoji ustavi. Tovarnarji in reakcionarni elementi bodo seveda napeli vse svoje moči, da porazijo ta odstavek. Ako bo odstavek sprejet, tedaj je storjen prvi resni korak za odpra-vo sodnijskih prepovedi ob času stavke, ki so delavcem odrekale pravice do organizacije in pogajanja s podjetniki po svojih izvoljenih zastopnikih. Zgledu v Mis-souriju bodo sledile tudi druge države.

BITKA Z BANDITI V LE-KARNI.

Chicago, Ill. — Banditje so se pripeljali v avtomobilu pred Ed-wards Biedermanovo lekarno in so vanjo vstopili s samokresi v rokah in običajnim banditskim pozdravom "roke kviško." Bie-derman, lastnik lekarnice, se je na-hajal zadaj in ko je slišal, kaj se je zgodilo, je potegnil samokres in je prišel streljati na bandite. Banditi so odgovorili s samokre-si in dva uslužbenca sta bila ta-ko težko obstreljena, da zdrav-niki dvomijo o njunem okrevan-ju. Tretji uslužbenec je bil lah-ko poškodovan. Banditje so po-koščani bitki pobegnili, a sode-se, da je eden ranjen.

DRAMA V SPALNICI SO-SOPROGE.

Chicago, Ill. — Ognjegasec Al-fred Schilling se je vrnil nepri-čakovano domov. Ko je stopil v spalnico svoje soproge, je našel svojo soprogo v postelji, od neke-tujca so pa gledale noge izpod postelje. Schilling se ni dolgo ča-sa pomikljal, ampak je na tujca oddal strel, katerega je pa le ra-nil. Tujec je hitro skočil na noge in bežal iz spalnice. Zaloputnil je vrata za sabo, a Schilling je od-dal še en strel. Krogi se prebila vrata in zadela tujca v hrbet. Ob-ležal je takoj mrtov. Tujec je bil neki Jack Lanas, prejšnji ljub-imec ognjegaseve žene.

PRVI RUDAR V CLIFTON-VILLISKEM PROGRESU OPROŠČEN.

Wellsburg, W. Va. — John Ka-minsky, 19-letni premogar, ki je bil obtožen umora prva vrste v zvezi s znanimi izgredi tekton-stavke v Cliftonvillu, Pa., v kate-rih je bil ubit šerif Duvall in sed-em unikajih rudarjev, je bil v soboto oproščen. Porotniki so iz-rekli, da ni kriv. Kaminsky je bil prvi pred sodiščem. Obtoženih je še 267 drugih rudarjev.

ČEZ STO RUDARJEV ŽIVIH POKOPANIH.

V Spanglerju, Pa., se je zgodila velika nesreča; na tisoče ru-darjev prihitelo na pomoč.

PODROBNOSTI ŠE NISO ZNALE.

Johnstown, Pa. — V Spangler-ju, majhni premogarski naselbini, ki se nahaja 25 milj severno od tukaj, se je v ponedeljek zjutraj pripetila velika nesreča. Razstrel-ba plinov ali premogovega prahu — natančno še ni znano — je za-sula rove v premogovniku Beilly Coal kompanije in pokopala od 95 do 150 rudarjev.

Razstrelba se je zgodila ob pol-osemih zjutraj, ko so rudarji še bili na dnevnem delu pod zemljo, in sicer okrog 500 feviljev od vho-da v jamo. Na tone premoga in skal je zasulo rov in po prvih vesteh ni rešitve za nesrečne de-lavce, kajti vzelo bo dneve, pred-no rešitvo moštvo odkoplja pot do njih. Prva skupina rešilcev, ki je šla v jamo, se je morala vrniti, ker je rudnik poln plina.

Eksplozija je uničila prevetro-valnice in brez teh, ki dovajajo sveži zrak pod zemljo, je rešitva-ne bilo nemogoče.

Novica o katastrofi se je hitro raznesla po vseh okrajih Cambria in na tisoče premogarjev je prihi-telo na kraj nesreče, da pomagajo pri odkopavanju zasutih tovari-šev.

Par minut po razstrelbi so se pričeli odigravati običajni tragični prizori ob ustju jame. Žene in otroci so postale histerične, ko so slišale, da za rudarje pod zemljo ni več nobene pomoči.

(Spangler, Pa., je tudi sloven-ska naselbina. Tam je društvo "Cerkniško jezero" šte. 364 Slo-venške narodne podporne jednote.

Bati se je torej, da so tudi naši rojaki žrtve tega najnovejšega kapitalističnega umora.)

IZ MUHE NAPRAVILO SLONA.

New York, N. Y. (Fed. Press). — William McFee, parobrodni strojnik, pisatelj in potnik, ki po-zna kege in navade narodov, iz-javlja, da so brzojavke, ki pripo-vedujejo, da so Turki požgali Smirno, navadna propaganda.

On pravi, da se Grki znajo po-služiti časopisja v svojo korist, med tem ko Turkom ta možnost manjka. Levantinski žurnalist, ki zna rabiti angleški jezik, zna spreminiti umor v masaker, na-vadno drhal v kršanske begune in pijanega turškega vojaka v turško armado. On se ne hudeje nad levantinskimi žurnalisti, am-pak se jezi nad uredniki in izda-jatelji listov, ki sprejemajo tako ka-ko in klobasne za resnice.

POLET PARK KONTINENTA NI POSREČIL.

Dayton, O. — Lajtnanta A. Mac Ready in Oakley G. Kelly sta bila priključena se spustiti dol z letalom, ker je njima pošla vo-da. Napravila sta 2,060 milj poti, ne da bi se spustila dol. Ako bi bila preletela še sedem sto milj, bi bila preletela ves severoameri-ški kontinent, ne da bi sedla dol.

HARDING POMILOŠČUJE.

Washington, D. C. — Predsed-nik Harding je v soboto pomilostil Francis Millerja iz Providence, R. I., bivšega izvrševalnega od-bornika organizacije I. W. W., ki je bil obsojen zaradi protivojnih aktivnosti v zapor v Leaven-worthu. Ispušen je brezpogojno.

KOLIKO PA IZDAJO "VARNOŠTNI" TEDNI?

DOGODKI GOVORE, DA NIŠ.

Avtomobili sope s povečano hi-trico more ljudi na cestah!

New York, N. Y. — Komaj mesec nazaj so v New Yorku ob-hajali takosvani "varnoštni" ted-ni, v katerem so pripovedovali ljudem, ki lastujejo avtomobile, naj za božjo voljo nikogar ne po-škodujejo s avtomobilom. Da je bila proslava večja, so mestne ob-lasti v Centralnem parku odkri-le začasni spomenik 1,054 otrokom pod šestnajstim letom, ki so jih avtomobili ubili v prejšnjem le-tu.

Ravnokar so sešeli, koliko lju-di so avtomobili ubili v mesecu oktobru. Ubilih je bilo devade-set oseb. Lani v oktobru je bilo ubitih le sedem in štirideset oseb.

V juliju je postala veljavna po-stava, ki je določala, da mora vsak izvožek, ki vozi avtomobil, položiti poročilo za slučaj nesre-če. Državno najvišje sodišče in vsa sodišča v New Yorku sta odločili soglasno, da je zakon us-taven. Manj kot polovica izvo-žekov je položilo poročilo. Sedaj je pa še večina od teh umaknila svoje poročilo in izvožki vsaj po mestu, ne da bi imeli poročila, kot določa postava. V mino-letu so izvožki ubili več oseb. Kajne, to je kmalu, da več-ina izvožekov nima poročila, pa vsaeno niso kaznovani. Kako je to mogoče? Well, na to vprašanje odgovarjajo nekateri državni in mestni javni uradniki.

Walter Law, državni davčni komisar: "Sodeloval bom, da se uveljavi zakon, ampak to je za-dela newyorške policije."

John E. Enright, newyorški po-licijski komisar: "Beli sode-lovati, ali stvar gre mar depart-mentu, ki izdaja dovoljenja."

Joab H. Banton, newyorški javni tožilci: "Pri volji sem so-delovati, toda odvisen sem od pri-tožb in aretacij."

Torej vsi komaj čakajo, da so-delejujejo, ali ...

Veliko nesreč povzročijo tovor-ni avtomobili. Vozniki izjavljajo, da morajo voziti hitro, če ne, iz-gube delo.

Neki občinski svetovalec je predlagal v občinskem zboru, da se tovorni avtomobili opremijo s mehanizmom, ki dovoli le petnajst milj na uro kot največje hitrilo. Njegov predlog je bil odklonjen.

Na sodišču je dokazano, da je bilo v prvih osmih mesecih nazna-njenih 27,962 lastnikov privatnih avtomobilov, da so kršili promet-ne predpise. Vseh privatnih avto-mobilov je tri sto tisoč. Poleg njih je bilo namanjenih 6,470 iz-vožekov, da so kršili te odredbe. Vseh izvožekov je šestnajst tisoč. Med lastniki privatnih avtomobil-ov je devet odstotkov kršilcev, med izvožki pa štirideset odstot-kov.

Več ko dvanajst tisoč odkod-nin se tudi ni izplačanih, daerav-no so sodišča odločila, da se iz-plačajo.

In kaj se je storilo od strani obšine, da se prepreči nesreče? V varnostnem tednu so priporo-čali: "Pazite, da ne boste poško-dovani."

TIHOTAPCI ZNAJO ...

Parkersburg, Pa. — Odkar so colninski uradniki navadili pra-siti na namako, so mislili, da so našli sredstvo, s katerim bo lahko imediti tihotapke žganjekuho. Napravili so veliko gonjo po žu-mah, a prohibicijonistični uradniki so se vrnili prazen rok. Zda-j iz-javljajo, da se žganjekuho posl-jujejo "akunkov", da jim zme-ka-jo sled.

DEBS OSTANE SOCIALIST.

Chicago, Ill. — Eugene V. Debs je podal izjavo v listu "Socialist World", da ostane član sociali-stične stranke. V izjavi pravi, da je v socialistični stranki nastal razkol v vojnem času zaradi ta-kratnih razmer, toda Debs se ne bo prepiral s onimi, ki so zapu-stili stranko.

MILORČINA NI ZDRAVILO ZA GNILE GOSPODARKE RAKMERE.

Rahway, N. J. — Tukajšnji so-cialistični šupan James B. Furber je odklonil vsake prispevke profe-sionalnim dobrodelnim organiza-cijam, ko je bil povabljen od "Conference for Social Welfare" v New Jerseyu, da naj prispeva gotov denar. Furber je sporočil tajniku organizacije, da on pod-pira le tako organizacije, ki dela-jo za odpravo vzrokov bede, ne pa tistih, ki pokladajo le obliče na sevaljoče rane sedanjega socialne-ga sistema. Organizirana milošč-i-na ne bo odpravila bede.

LONGUET JE DOSPEL V ZOROŽENE DRŽAVE.

Francoski socialistični voditelj pravi, da Polnare izgublja tla.

POSAL JE POZDRAV DEBSU.

Boston, Mass. — Jean Longuet, znameniti francoski socialist, je dejal v nedeljo na tukajšnjem shodu, da socialisti Francije, Bel-gije in Nemčije so edini, ki imajo praktični načrt za rešitev vpraša-nja nemške odkodnine.

"Opustitvene francoske pokra-jine bi morali vpostaviti franco-ski delavci in nemški tehniki s nemškimi materialom. To je naš načrt. Na ta način ne bi trpela Francija, ne Nemčija," je rekel Longuet.

New York, N. Y. — Vnuč Karla Marksa Jean Longuet je do-pel v Ameriko v petek zjutraj s parnikom "Mauretania". Na po-molu v pristanišču ga je sprejela skupina socialistov in zastopnikov raznih liberalnih elementov. Bili so tam tudi reporterji, ki so se la-prakevali Longueta o politični situaciji v Franciji.

Povedal jim je, da je francosko ljudstvo še skrajno nezadovoljno s Polnarejem in njegovim "na-rodnim blokom" v parlamentu. Pri prihodnjih volitvah se bo ta nezadovoljnost izrazila s zmago levica. To je edina stvar, ki more potegniti Francijo iz propasti, v katero jo tira povojna blaznost francoskih imperialistov.

"Mali francoski trgovci in obrtniki, ki so glasovali za "na-rodni blok", zdaj pokajo pod težo davkov in najbolj godrnjajo. Ljudstvo je dolgo časa živelo v bedakovem paradižu in upalo na gore zlata iz Nemčije, toda zlata ni bilo in ga tudi ne bo, in to je strelilo nagibati k levici. V maju leta 1924, ko bodo prihodnje vo-litve, bo svet videl velik politični preobrat v Franciji," je dejal Longuet.

Prvo delo Longueta je bilo, ko je stopil na suho, da je poslal brzojavni pozdrav Debsu v imenu francoskih socialistov. Vsebinsa brzojavke je sledeča:

"Dragi sodrug Debs! Moja prva misel ob prihodu v Ameriko je bila, da Vam pošljem najlepše po-zdrave, moj dragi sodrug Debs, z-majoh koliko dobrega ste storili za zbujenje in emancipacijo ame-riškega delavca. Trdno upam, da Vam bo možno še dolgo let na-da-ljevati koristno delo v prid socia-lističnemu gibanju v Ameriki. Po-šiljam Vam bratake pozdrave vseh francoskih in evropskih socia-listov in pričakujem s veseljem, da Vas obiščem, ko pridem v Chicago prihodnji mesec. — Vaš sodrug Longuet."

EKSPRESNI VLAK ZAVOZIL V OIRKUSKI VLAK.

Tri osebe mrtve, šest ranjenih.

New Orleans, La. — Ekspres-ni vlak na južni pacifični železni-ci je blizo Adelina zavozil v cir-kuški vlak. Lokomotiva ekspres-nega vlaka je prerazela kar na dvoje dva zadnja vozova cirkuš-kega vlaka, preden se je ustavi-la. Ljudje so spali, ko se je do-godila nesreča. Ubite so bile tri osebe in ranjenih je bilo šest.

Ekspresni vlak je imel zamudo in je vozil s izredno veliko hitri-čo, da nadomesti zamudo.

ODSTAVLJENI SULTAN SE JE ZATEKEL K ENTENTI.

Zavezniške čete čuvajo turškega monarha, ki se noče pokoriti sklepu skupščine.

KEMALISTI PREVZELI CARI-GRAD.

Carigrad, 6. nov. — Odprava turške monarhije je povzročila krizo v Carigradu. Kemalisti so prišli v konflikt s zavezniškimi oblastmi, ko so uveljavili sklep angorske skupščine glede odstavljenja sultana. Sklep je bil izvršen v soboto. Rafet paša, katerega je skupščina imenovala governor-jem Carigrada, je obvestil zavez-nike komisarje, da je Carigrad zdaj pod kontrolo nacionalistične vlade v Angori.

Sultan Mehmed VI. se ni hotel prostovoljno odreči prestolu. Re-ke-je, da je vprašanje kalifata in sultanata nelodljivo in o tem vprašanju mora odločevati ves islam-ski svet, ne samo Turčija. Dalje je dejal, da ne priznava sklepa angorske skupščine, ker skupščina je po njegovem mnenju "skupina pustolovcev", ne pa predstavnik ljudstva. Eden sultanovih mini-strov je zagnal krik, da hoče Kem-al paša boljše vizirati in sovjeti-zirati Turčijo.

Toda sultanov odpor ni poma-gal nič. Komaj je Rafet paša na-znamil turškemu ljudstvu v Cari-gradu, da je on governor in da so v soboto opoldne stopili v veljavo sklepi angorske skupščine, so bile takoj velike demonstracije v Stambul, turškem delu mesta. Tisočglave množice so pozdravla-je novo vlado in turško republiko. Množice so se valile proti sultanovi palači. Sultan je hitro prosi-l zavezniške zaščito, katero so mu tudi dali. Ententna vojaška poli-cija je obkrožila palačo, a pa mogla preprečiti, da se bi bil od-stavil sultan ališah ogorčenih klicev izpred palače: "Doli s sul-tanom! Doli s monarhijo!" Iz go-stih vrst demonstrantov so se tu-dil silili klici: "Živel Kemal paša, prvi predsednik turške republi-ke!"

Tupatam so bili izgredi in za-vezniška vojaška policija je v enem slučaju streljala na izgred-nike; nekaj Turkov je bilo ubitih in ranjenih.

Ko je sultanova vlada uvidela, da je njena oblast izgubila, je po-dala ostavko v soboto svečer. Ve-liki vezir (ministrski predsednik) Tevfik paša je obvestil zastopnike sultanove vlade, da naj izroče vse stvari predstavnikom angorske vlade.

Ekasultan, ki je zdaj samo še turški papež, je ostal v palači — jetnik. Čuvajo ga zavezniške čete. Nacionalistična uprava je izdala stroge naredbe za vzdrževanje reda v Carigradu. To je pomirilo kristjanske prebivalce, ki so se še bali masakrov.

Carigrad, 6. nov. — Zavezniški vojaški poveljniki v Carigradu so priznali nov režim Turčije. Sultan je torej izgubil sadnje upanje. Vsa turška sodišča so bila zaprta, toda governor Rafet paša je od-redil, da so sodišča odpro in gene-ralni državni pravdnik naj poslu-je pod območjem angorske vlade.

Sinoči je prišla vest, da angor-ska vlada zahteva, da zavezniške čete izpraznijo Carigrad in da se zavezniški in ameriški pomorščaki ne smejo izkroati v turških prista-niških brez dovoljenja nacionali-stičnih oblasti. Zavezniški komi-sarji so odgovorili, da se ne bodo odzvali na zahtevo.

Nota angorske vlade glede iz-praznitve Carigrada, katero je dostavil Hamid bej zavezniškim poveljnikom, se glasi:

"Po odpravi starega režima je turško prebivalstvo v Carigradu soglasno in navdušeno izjavilo, da se pridruži veliki narodni skupš-čini Turčije. Storjeni so bili vsi po-trebni koraki, da se v Carigradu ustanovi civilna administracija velike narodne skupščine. Meda-vezniška vojaška okupacija Cari-grada je vsled tega postala ne-samo nepotrebna, temveč tudi ne-mogoča. Velika narodna skupščina Turčije nima namena prekoračiti mej mudanijske premirovne po-godbe, uvideva pa potrebo, da

REVNNA MATI PONUDILA SVO-JEGA OTROKA ZA GOS.

Budapešta, 6. nov. — Včeraj je bila tu aretirana neka žena, ki je hotela prodati svoje šestmesečno dete. Ponudila ga je za ceno gosla. Bila je na trgu perutnine in govorila: "Gotovo je kdo med vami, ki vzame otroka za gosko. Otroka je zdrav in priden." Neki možki je hotel skleniti kupčijo, ko je po-segel vmes policaj. Prelakava je dognala, da žena živi v veliki rev-ščini.

VOJNE MED ITALIJO IN JUGOSLAVIJO NE BO.

Fašisti so vrgli "odrešenje" Reke in "osvoboditev" Črne gore s programa, toda Dalmacije ne bodo ispraznili.

HARDING BO KOOPERIRAL S FAŠISTI!

Washington, D. C. — Državni tajnik Hughes je poslal kratko noto Mussoliniju, sporočajoč, da ga bo veselo kooperirati s fašis-tovsko vlado Italije.

Tret, 6. nov. — Fašisti so ispu-stili s svojega programa točko vojne s Jugoslavijo za "odreše-nje" Reke in Dalmacije in "osvo-boditev" Črne gore. Tako je la-javil tukajšnji vodja fašistične organizacije.

"Zda-ji nismo več opozicijska stranka, zdaj smo vlada, ki ima velike odgovornosti, zato moramo pasiti, da ne zabredemo," je rekel voditelj.

Dalje je dejal, da fašistovska vlada ne bo izvedla točke v rapali-ski pogodbi glede ispravitve tretje cone v Dalmaciji toliko časa, dokler Jugoslavija ne sa-jamši ondotnim Italijanom ita-lijanskega državljanstva in ita-lijanskih vo. Fašisti so pri volji pomagati Jugoslaviji za dosego njenih komercialnih ugodnosti v Solunu v zameno za Reko.

Fašistične čete so se umaknile s jugoslovanske meje.

JESENSKI VIHARJI SO ZA-RTVEVALI SVOJE ŽETVE.

Fusio, Colo. — Tukaj sodijo, da se je izgubilo v gorah osem delkih stozolodcev v alnem sne-ženem viharju, ki je divjal v go-rovju. Farmarji iz okolice so od-jezdili v gorovje, da poiščejo iz-gubljene deške.

Drumright, Okla. — Prek oļ-nega polja jugospadno od tukaj je divjal vrtnec. Štiri osebe se ubite in več ko petdeset je ran-jenih. Vrtnec je sledil hud dekeven naliv in nemogoče je bilo pronaj-ti, kako veliko je število žrtev vrtnice.

Skupine rešilcev, ki so se vr-nile, pripovedujejo, da podrine-le križem v Roxani, Prairieji, Puru in Gipsyju. Vihar je zadel tudi Shamrock in Oliton.

Denver, Colo. — Poročila in raznih krajev jugovzhodnega Co-lorada se glase, da so viharji ubi-li dve osebi in več ko petdeset po-škodovali. Viharjem sta sledila toča in sneg. Najslabši vetrovni sunki so zadeli Sugar City. Tukaj sta bila oče in hči ubita, ko je vihar podrl hišo nad njima.

Lexington, Neb. — Vrtnec je tukaj napravil veliko škodo. Po-dri je žitni elevator, postaja na u-njaki pacifični železnici in na-prave za razsvetljavo, telefon in brzojav.

Pratt, Kans. — Prek jugosa-padnega Kanasa so drveli vrtni-el. Na svojem potu so pustili po-drtje hiše, izruvano drevje, zlom-ljene in polomljene telefonske in brzojavne naprave.

VRTEME.

Chicago in okolice: V sredo jasno in mrzlo. Zapadni in sever-nozapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 55, naj-nizka 47. Sonce izide ob 6:29, za-ide ob 4:38.

pošlje gotovo število lendarjev za vzdrževanje reda kakor je bilo aranžirano v vzhodni Traciji. Upamo, da bodo zavezniške sile ugodile naši zahtevi."

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi ne vratajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepju n. pr. (Okt. 31-22) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poslovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KROKODILOVE SOLZE.

Ko je J. B. Bradley, bivši predsednik narodne organizacije premogovniških podjetnikov, govoril v Clevelandu, O., je strašil poslušalce o strašnih izgubah, ki jih je povzročila zadnja rudarska stavka rudarjem, lastnikom premogovnikov in ljudstvu. Mož je žnal tako povedati, da je nekatere prelatala kar zona, drugim se je pa zavrtelo kar v glavi, ko so slišali visoke štecilke. Bradley se je seveda skliceval na statistične podatke Ameriškega izobraževalnega društva. Rekel je, da po poročilu tega društva iznašajo izgube štiri sto petdeset milijonov dolarjev, ali samo petdeset milijonov manj kot pol milijarde. Kako je druga leta, ko rudarji ne stavkajo, o tem je seveda gospod Bradley lepo molčal. Njegove številke bi bile resnične, ako bi rudarji delali tri sto dni v letu in vsaki dan osem ur. Ali rudarji ne delajo skozi vse leto tudi takrat, kadar ne stavkajo. Doma so od tri do štiri mesece v letu. In zakaj? Premogovniška industrija je preveč razvita. In kadar premogovniški podjetnik nima naročil na premog, pove rudarjem, da naj ostanejo lepo doma, dokler jih parna piščal ne bo klicala na delo. Rudar, ki dela v normalnem času dve sto dni v letu, se šteje srečnim.

Ako bi hotel mr. Bradley podati res pravo sliko o razmerah v premogovniški industriji, bi bil moral tudi to povedati, da bi poslušalci razumeli, da se produkcija v celem letu prav nič ne zniža, ako rudarji tri mesece stavkajo, ali če jim podjetniki pravijo tolikokrat, da naj ostanejo doma, ker nimajo naročil, da njih neprostovoljne počitnice tudi znesejo tri do štiri mesece v letu.

Mr. Bradley je hotel odložiti krivdo za podražitev premoga na rudarje in tako je podal samo eno stran slike, drugo stran slike je pa lepo skril pred poslušalci.

Razlika med neprostovoljnimi počitnicami, ki jih uživajo rudarji vsako leto, in rudarsko stavko je v tem, da ob času stavke vsi rudarji hkratu ne delajo, pri neprostovoljnih počitnicah se pa ne ustavi delo hkratu v vseh rudnikih, ampak počiva delo v rudnikih od časa do časa in semintje. V celoletni produkciji pa ni nobene razlike.

Bradley bi bil slab zagovornik privatnih premogovniških podjetnikov, ako bi poslušalcem pokazal obe strani slike. Tako je pa njegove stokanje o velikih izgubah, ki jih je povzročila rudarska stavka rudarjem, premogovniškim podjetnikom in ljudstvu, podobno krokodilovim solzam, ki imajo namen očrtniti rudarje in olepšati podražitev premoga po premogovniških podjetnikih pred ameriško javnostjo.

LEPA SODRGA!

Vesti iz Washingtona poročajo, da se nekateri bivši stavkokazi zdaj preživljajo s cestnimi ropi in tatvinami, od kar so železniške družbe podpisale pogodbe. Policija zdaj lovi te svobodne in neodvisne delavce, katere je tudi predsednik svoječasno omenil v svoji poslanici na kongres in katere so hvalili tudi gotovi listi kot junake, in izjavlja, da tvorijo nevarnost za red in mir. V enem samem dnevu so policaji zajeli štirinajst teh ptičkov, ki so obtoženi cestnega ropa.

Policija izjavlja, da požene to sodrgo iz mesta. Zdaj nihče ne hvali teh "svobodnih" in "prostovoljnih" delavcev. Ko so pa delali kot stavkokazi, so seveda bili junaki.

Morala iz dogodka govori, da pridni in pošteni delavci redkokdaj stavkokazijo. Razne stavke so pokazale, da se stavkokazi večinoma nabirajo po velikomestnih ljudskih nižinah, ki navadno tvorijo veliko nevarnost za red in mir v mestu, v katerem ostanejo, ko je stavkokaško delo končalo. To se ni pokazalo samo v Washingtonu. Tudi druga mesta so že ob raznih stavkah doživela kaj takega.

Privatne posredovalnice za delo in privatne detektivske agencije, katere se se pečajo z nabiranjem stavkokazev, ne vprašajo po preteklosti nabranih stavkokazev. Zanje velja le število. Zaradi tega ni izključeno, da se bodo mestne občine nekega dne same prepričale, kdo so stavkokazi in kakšno preteklost imajo za sabo, ako bodo importirani iz drugih krajev.

VOJNA V ZION CITY-JU SE NI KONČANA.

PRIPADNIKI METODISTOV-SKE EPISKOPALNE CERKVE NASTOPIJO PROTI NESTARNIM MESTNIM ODREDBAM.

Obrnili se bodo na svezna sodišča, da izdajo prepoved proti njim.

Chicago, Ill. — Vojna v Zion Cityju še ni končana, ampak bo pravzaprav šele prišla. Pripadniki metodistovske cerkve, duhovni in laiki, so izvolili svoj odbor, kateremu je poverjena naloga, da vodi boj proti mestnim odredbam, ki imajo namen šikanirati prebivalce v mestu in katere izvajajo Willbur Glen Voliva in njegova privatna policija.

Bój se bo vrnil na podlagi ustavnih pravic. Poslušali se bodo sodišča, najbrž sodniške prepovedi proti verskim fanatikom, ki s šikanami grene življenje drugovernikom v mestu. V mestu so prepovedana kratka krila, bluze brez rokavov so velik greh, poleg pa verski zelnjaki, ki so prepričani, da se je Aleksander Dvor, ustanovitelj njih verske sekte, odpeljal v nebesa kot nekoč svetopisemski Elija. Šikanirajo drugovernike, brležeje norec in njih in jim nagajajo še na druge načine. V mestu je prepovedano kaditi tobak, zdravniki pa ne smejo izvajati svoje prakse v mestu. Bolniki se smejo zdraviti samo z molitvami.

Tem verskim fanatikom je zadnje dni strašno narastel greben. Thomas H. Nelson, duhoven metodistovske sekte, je tožil Voliva zaradi razžaljenja časti. Porotniki so spoznali Voliva krivim, a sodnik Claire C. Edwards je razveljavil pravore porotnikov. Še tisti dan so verski fanatiki praznovali izid obravnave po svoje. Pred Nelsonovim domom so napravili strašen hrup in trušč, skušali so razgnati shod Ameriškega obrambnega društva, odvnetnika Johna Billa so silno pretepli zaradi tega, ker ga je nekoč videl v družbi s človekom, ki je kadil cigarete!

Zadnjo nedeljo je Voliva najel fotografe, da fotografirajo hile vseh mestnih prebivalcev, v katerih kade tobak. Zvečer je svoje verne ovrlice pozval v taberna-kelj, kjer jim je naročil, da naj vse te hile zaznamujejo s križki. Nedavno je bila izdana sodnijska prepoved, ki zabranjuje Volivu in njegovim versko-fanatičnim podrepmnikom aretirati osebe, ki pušijo tobak. Ta prepoved je menda vplivala na Voliva, da je izumel novo sredstvo, da nagaja tistim, ki ne verjamejo v njegove pridige, da bodo tisti goreli na dan pekla, ki kade tobak, smotke ali pa cigarete.

Voliva je tisti človek, ki uči v šolah in v cerkvi, da je zemlja velika plošaka, da vsako jutro solnce izleze na eni strani ploške, da zvečer zaide na drugi strani ploške.

Kako daleč gre Voliva v svojih šikanah, pokazuje dejstvo, da je zapel dve javni koli, ker so vanje pohajali otroci teh nevernikov, kot jih imenuje Voliva in njegovi oporniki. Pohitve iz teh kol je pa dal prenesti v svoje farne šole. Otroci morajo zdaj dvakrat tako daleč hoditi v šolo. Nekdo je situacijo takole osnažil: Voliva ima pravico, da verjame, da je zemlja plošaka, a tudi mi imamo pravico, da verjame, da je okrogla. Šikanirali ga bomo s sodnijskimi prepovedmi toliko časa, da se on naveliča šikanirati nas.

Razne vesti.

PROFESORJEVA FILOZOFIJA!

North Adams, Mich. — Če je kdo profesor, ne dokazuje, da je izredno pameten. Ravnotako ni treba pričakovati od vsakega profesorja, da se je poglubil v socialne študije s namenom, da se zboljšajo socialne razmere. Dr. Harry A. Garfield, kurivni upravitelj ob šani Wilsonove administracije, je zdaj predsednik Williamsonovega učilišča. Med imovitimi aloji seveda šteje za veliko znanstveno lašč.

Kot profesor in doktor filozofije razpravlja o vsem, kar se mu zdi, da je vredno razpravljati v interesu poslušajočega in imovitega razreda. Razpravljal je o življenjski misli in definiral, kaj življenjska misel pomeni. Ob tej priliki je rekel, da življenjska misel

da pomeni ravno toliko, kolikor en človek potrebuje za sebe. Ako neizkušeni in navadni delavec ne zasluži toliko, da bi prehranili sebe in družino, naj počaka toliko časa s šenitvijo, da bo njih zaslužek dosti velik. To pomeni, da profesor in doktor filozofije priporoča, naj se navadni delavci nikar ne ženijo.

Škoda, da profesor ni šel še dalje pri reševanju socialnih problemov in priporočil, da se sprejme postav, ki prepove vsem delavcem ženitev, dokler niso postali milijonarji. Druga postava naj prepoveduje ženam postati matere, dokler niso poročile milijonarje. Socialni problemi bi bili tako po profesorjevi logiki najhitreje rešeni, kajti še po par generacijah bi ostali na svetu samo milijonarji. Seveda bi se morali taki zakoni izvajati po vsem svetu, da se dosežejo uspehi.

FEDERALIZIRANI TISK NE MARA DELATI NIKOMUR KRIVICE.

Chicago, Ill. — Federalizirani tisk je prejel od W. W. Atterburyja, predsednika pennsylvanskega železniškega sistema ugovor zaradi članka, ki ga je spisal Budd L. McKillips, poročevalec Federaliziranega tiska v Minneapolis.

Atterbury ugovarja odstavku, ki pravi, da je dvajset tisoč ameriških vojakov ostalo v Franciji šest mesecev po premirju in da so sekali hraste in so delali iz njih železniške proge, katere so Združene države kasneje plačale Franciji po šestnajst dolarjev komad. Po izjavi Greena je Atterbury nadzoroval izdelovanje prog.

Federalizirani tisk prinaša v svojem buletinu s dne 4. novembra ugovor Atterburyja, v katerem pravi, da ni nadzoroval izdelovanja železniških progov in da on in tudi pennsylvanska železniška družba nista nikdar kupili železniških progov, ki so bili izdelani v Franciji.

Pod tem ugovorom prinaša Federalizirani tisk izjavo McKillipsa, v kateri izjavlja, da je bil članek spisan na podlagi izjave Charlesa P. Greena, veterana svetovne vojne in štirih drugih vojn. On povdarja, da nima vzrokov, da dvomi o nepristranosti Greena, medtem ko ima vzroke, da dvomi o Atterburyju. Green je prišel pred raznimi preskakovalnimi komiteji in si je tako nakopal jezo militaristične mašine. Grozili so mu s smrtjo, bil je napaden, pobit na tla in okrađen valnih dokumentov. McKillips dalje izjavlja, da Green ni bil le oropan teh dokumentov, pa tudi podpisana izjava, ki jo je izročil njemu, je izginila na misterioznem način, katero je spravljal z nekim grozljivim plamom vred, ki mu je bilo odposlano, ko je bila njegova izjava priobčena. McKillips izjavlja dalje, da je napravil razne pokušaje, da dobi stike z Greenom, toda najti ga ni mogel. K temu dodaja McKillips, da je sam videl v Franciji nakopičene prage ob železnici že mesece po tem, ko je bilo sklenjeno premirje, toda ne ve pa, kaj se je s njimi zgodilo.

Viljem Hohenzollern se je oženil.

Doorn, Holandija, 6. nov. — Viljem Hohenzollern, prejšnji nemški cesar, ima danes enega podanika — novo ženo. Včeraj se je poročil s princeso Hermino. Hotel je imeti ceremonije po načinu starega pruskega pompa, toda njegovo sedanje "kraljestvo" je premajhno, gostov je bilo premalo in končno so se mu zamerili tudi vremenski bogovi, ki so pokropili svatovski spreved s dežjem in prisilili nizke goste (visoki niso več), da so morali korakati s dežniki v rokah v cerkev. Viljem je privlekel na dan nekaj ostankov svojega nekdanjega sijaja na berlinskem dvoru. Gostje so jedli z zlatih kročnikov in za oltarjem v cerkvi, v kateri se je poročil, je visela dragocena "molitvena preproga", katero mu je podaril turški sultan, kateri je bil samo par dni prej strmoglavljen s prestola. Druge nesreče ni bilo...

Enajst sleparjev v Rusiji obsojenih na smrt.

Moskva, 6. nov. — Enajst ravnatelj vladnega tekstilnega trsta je bilo obsojenih na smrt, ko jih je sodišče spoznalo krivim, da so goljufali državo. Obsojeni so prodajali dovršene produkte po nižjih cenah kot je bilo določeno in obdržali diferenco. Na ta način so ogoljufali republiko za ogromno vsoto.

S SEKIRO JE POBIL SVOJO ŽENO IN NJENO HODER.

Chicago, Ill. — 35-letni Miha Garlofi je s sekiro razsekaval vrata, na kar je vdrl v sobo in s sekiro pobil na tla svojo ženo in njeno 18-letno hčer. Ženi so prepeljali v okrajno bolnišnico in zdravniki izjavljajo, da najbrž podleže ta ranam.

Ženi sta klicali na pomoč, a od sosedov se ni nihče upal v hišo, kajti bali so se podivjanega Garlofija. Garlofi je precej pil in po izvršenem sločinu je zbežal.

BIVŠI GOVERNER OBTOŽEN PROHAŠ.

Pensacola, Fla. — Proti bivšemu guvernerju Sidney J. Cattau je prišla obravnava na obtožbo, da je pridržal dve osebi v peonazni sužnosti. Catta je bil guverner, ko je imel omenjeni dve osebi v peonazi.

Irski rebeli vpelili polito v Dublinu.

Dublin, 6. nov. — Republičani so večer napadli poštno postlopie v Rotunda Rinku, nadvaldali vojaško stražo, vzeli 2340 sterling-skih funtov in nato so polili prostore s petrolejem in ga zažgali. Poslopie je zgorelo do tal.

Zadnja noč je bila v Dublinu zelo burna. Izza vseh vogalov so pokale puške in oklopni avtomobili s narodnimi četami so neprestano bobneli semintja.

135 ruskih belogardistov utonilo.

Tokio, 6. nov. — 135 ruskih beguncev iz Vladivostoka je izgubilo življenje na morju, ko sta se dva parnika potopila. Samo dve osebi sta se rešili. Takoj poročajo iz Seoula. Natančni kraj nesreče še ni znan.

Peruvija tudi ima fašiste.

Lima, Peru, 6. nov. — Tukajšnji trgovski in družabni krogi so organizirali "Ligo za socialni red". Namen lige je, razbijati stavke in delavske organizacije po metodah italijanskih fašistov. Ker je zdaj v teku stavka cestnoželezniških nameščencev v Limi, so člani lige prevzeli službe motornikov in sprevoznikov.

Italijani vpostavijo Smirno.

Rim, 6. nov. — Rimski listi javljajo, da je Mussolini sklenil pogodbo z Mustafa Kemalom pafo za vpostavljenje pogorelega dela Smirne. Vposleni bodo italijanski zidarji in drugi delavci.

Kongres tretje internacionale.

Petrograd, 6. nov. — Četrty kongres tretje internacionale je bil odprt tukaj v soboto. Približno tisoč delegatov iz Rusije in inozemstva je navzočih.

Jutri bo vsa Rusija v rdečih zastavah. Praznovala se bo petletnica proletarske revolucije.

Ameriški magnat kupil Francijoševu lovišča.

Ischl, Avstrija. — John G. Herberg, ameriški filmski magnat iz Seattle, je kupil tukajšnja velika lovišča, ki so bila nekoč lastnina pokojnega cesarja Franca Jožefa.

Portugalska vlada je padla.

Lisabona, 6. nov. — Portugalska vlada je podala ostavko.

Kdo je požgal Smirno?

Smirna se zgorela še po tem, ko so jo zasedli Turki in v častnih je nastalo prerokanje, kdo je zažgal Smirno. Grški imperijalisti so došli Turki požgali, Turki so došli Grke, češ, da Turki niso tako neumni, da bi zažgali mesto, po katerem so hrepneli in ki je zdaj v njih rokah.

Francija podpira Turke, Britanija pa Grke.

Časniki v Londonu in Parizu so pa o tem požgu napravili obširno razpravo. Francosko časopisje slika Grke kot barbare, a mohamedanceh pa pravi, da so viteški. Njih armade so dobro disciplinane in nasilna dejanja se strogo kaznujejo. Londonsko časopisje seveda ne ostane dolžno odgovora. In kdor pazno čita te očitke, prihaja do edine pravega zaključka, da časopisje zagovarja tistega, ki je zaveznik njegove dežele. Kdo je zažgal Smirno, pa ostane nerešeno vprašanje za enkrat. Krivci ne bodo zdaj pristali na dejanja, ampak izvedle je bo kasneje, kdo je izvršil požig.

Goslar je zapustil gozdarje.

Umetnik je zmagal.

Življenje v daljnih gozdnatih pokrajinah, kjer človek lahko odpusti in pozabi gorje civiliziranega sveta je ozdravila moža-umetnika.

Ko je bil dve leti proč od družbe in civilizacije, se je vrnil William Power iz temnih smrekovih gozdov na severu, da zopet vzame v roke priljubljene mu gošči, katerih ni imel v rokah, odkar je šel v gozd.

Nekoč je bil Powers prvi violini pri Bostonški simfonjski orkestri in smehljala sta se mu sreča in lepa bodočnost. Nenadoma pa je zapustil Boston in prišel v divjvo pokrajino Rusk. Pri kompaniji Swann in McCann je dobil službo kot knjigovodja.

Powers se je izgubil daleč na severu, prost velikomestnega vrveža in proč od godbe. Mesto pikolija in harfe ter milih glasov goslinih strun mu je udarjal na uho glas sekire in vpitje priprostitih drvarjev.

Zakaj je tako, nihče ni vedel in ga ne vprašal. Človek bi sodil, da je v njegovem preteklem življenju igrala veliko vlogo ženska in to je hotel pozabiti. Njegovi tovariši drvarji ga niso vpraševali.

Dve zimi je Powers delal za Flambeau družbo, ko se je nenadoma posrečilo D. Morganu, ki je bil predelavec Flambeau družbe, odkriti v njem velikega umetnika. Z drvarji je bil Powers vedno zelo prijazen, rad se je razgovarjal z njimi in se šalil, včasih pa jim zagodel kako na goši, ki jih je imel v svoji baraki eden gosdarjev. Čeprav so bile goši jako poceni in jih je za mali denar kupil gosdar še pred kratkem, je znal mladi goslar izvabljati iz njih glasove, da so ob večerih obseleli okoli njega drvarji, podpiri si zamišljeno glave in se poglobili v stanje nekeke zamišljenosti. Goslarja so drvarji nazivali: "Bill."

Powers je govoril z naglasom, da je človek kmalu spoznal, da ni rojen Američan. Prej je bil volidna mož pri bostonskem simfonjskem orkestru in ravnotako v Philadelphiji ter učitelj goši na bostonskem konservatoriju.

Pozabil je menda nepravilke, ki so ga gnale v gozd in vrnil se je na življenje umetnika. Šel je v Chicago, kjer so ga čakale goši dve leti, in pozabil na življenje v gozdovih, kjer je bil pri Flambeau River družbi kot najboljši knjigovodja, kar so jih kdaj imeli, kakor pravijo podjetniki. Gosdarji pa pogrešajo svojega ljubečega tovariša, ki jim je "mečal duše in privabil z goslimi solzami oči."

SLIKE IZ NASELBIN.

White Valley, Pa. — Mogoče bo kdo mislil, da smo se vsi iselili iz naše naselbine, ker so postali dopisi od nas tako redki. Res smo izgubili nekaj takih, ki se sicer štejejo za zelo napredne, v resnici pa je tako, ko pride do volitev, da niti ne oddajo svojih glasov delavskim kandidatom.

Člani tukajšnje Slovenske dvorane so se zavzeli za stavbo in jo v letošnji spomladu nekoliko popravili, s čemur so bili tudi precej visoki stroški. Delničarji so vsled tega povikali najemino za društvene seje, s čemur pa nekateri seveda niso zadovoljni. Radi velikih stroškov, ki so jih imeli delničarji so priredili veselico dne 8. oktobra, ki jim je še precej dobro izpadla, kljub malemu številu udeležencev. Ravno tedaj je bil tu navzoč tudi predsednik SNRP, br. Vincent Cainkar, ki je posetil veselico. Brat Cainkar se je mudil po Pennsylvaniji v jednotnih zadevah. Navzgo je bil tu tudi brat Terčelj. — Primožev Janes.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Girard, O. — Obrnite se na upravitelstvo Proletarca, 3639 W. 26 Str. Chicago, Ill., ki imajo v zalogi knjigo s imenom: "Najnovejša informacije o dobavi državljanstva Združenih držav. Knjiga stane 40c, kar jim pošljite v znakah. Uredništvo Prosvete se ne peča s prodajanjem knjig. — Pozdravi!

Ali bi imeli pravilno pisati in čitati angleško? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Knjižarna matice S. K. F. J.

IVAN CANKAR:

Greh.

Solnce se je bilo skrilo za župnikovim vrhom in mračilo se je hitro. Töne se je ozri na nebo, in ko je videl, da je otemnelo že tu, da jabolko na visokem zvoniku svetlega Pavla, je odprl duri in je stopil v zakristijo. Temno je bilo v zakristiji in tiho; Töne je bil bos in tako tudi njegovi koraki niso motili tišine. Skozi visoko barvasto okno je prihajala nerazložna, dremajoča luč, bolj tiha in samotna nego noč sama. Nad molitvenikom je viselo veliko razpelo, ali ni se razložilo več; križ, svetilo se je samo Kristusovo telo.

Stopil je v cerkev se ma je zdel v tej samotni tišini neizmerno prostrana in visoka. Tupatam, na stebrih, na zidu, na klopih je sameval žarek večerne svetlobe; ti žarki so bili kakor tenki plameni glasovi sredi tišine; prikradali so se bili skozi preslede, ke v barvastih oknih in so blodili izgubljeni in prestrašeni po tej žalostni, brezkraini samoti.

Ko je šel Töne mimo velikega oltarja je pripognil koleno in se je prekrizal. Nato je odprl duri, ki so vodile na stopnice, in je šel po ozkih, vijugastih kamenitih stopnicah navzgor, kjer so višje od stopa debele vrvi xvonov. Zazibala se je vrv, ko je šel mimo; tipal je po ozkem in temnem hodniku in je odprl duri na prižnici. Velika in tiha je bila cerkev kakor neizmeren grob. Naonoli je komolec na rdečezametno blaznijo in je gledal navzdol. Prišla je bogve odkod globoka žalost v njegovo srce, tako je bila tiha in samotna kakor cerkev pred njim. In leglo mu je težko na misli, da ne bo stal nikoli tako na prižnici, v talarju in beli škopasti araji.

Vrnil se je na hodnik in je odklenil duri, odkoder so vodile ozke lesene stopnice navzgor, zmirom navzgor, v strmih ovinkih. Prikazala se je medla svetloba; tam je bilo okence, izdelano v debeli zid. Pogledal je dol in vas je ležala tam v večernem mraku, vsa je v sencah vtopljena. Gledal je in je razložil tam daleč svoj dom. In domislil se je, da ne bo večerje nočoj in da stopi mati v kuhinji in joka. A tam daleč, tam daleč se je še svetilo solnce na bellem hribu. Tja bi šel človek, tja daleč za solnce.

Pozno je še bilo, hitel je po stopnicah navzgor. In polagoma se je svetilo, razločevalo se se si ve, prašne stene. En sam ovinek še in stal je pod zvonovi. Na vseh štirih straneh so bila velika okna in pogled je segal v daljino daljavo, kjer se je izgubljala pokrajina v sence in noč.

Potegnil je za vrv in veliki zvon se je pričel polagoma sibat, tam zgoraj se je začelo hripavo škripanje. Počasi in enakomerno se je zibal zvon in kladiivo je udarilo. Zabužalo je in bučanje je naraščalo, bilo je kakor morje in zmirom bliže je prihajalo morje in valovi so peli. Oudoviti pesem je bila, čudovito živo življenje in Töne je živel v njem, plaval je na silnih valovih, ki so peli, in tudi sam je bil samo val tega morja, glas te udovite pesmi, brez misli in brez žalosti in brez upanja. Dolgo se ni bilo kladivo ob bronu, ali donelo je še zmirom, polagoma so se umirili valovi in so peli tiše. Nato je zavzvil Töne z malim zvonom in eredi zamolklo, umirajoče pesmi je zastokalo glasno in rezko čudno bolesten glas, kakor krič človeka, ki se je izgubil in blodil sredi noči in ne ve več poti. In ko se je zvon samo še nalahko zibal, je stokalo še zmirom oddaleč in Tonetu je bilo hudo in žalostno pri sreč.

Ko je odzvonil, se je naonoli na visoko okno in je stisnil obraz v dlan. V temno daljavo se je širila ravan pred njim, hile, dreve, vse se je potapljalo v noč, izgubljalo; tuintam je zamigljala plavna luč kakor kresnica v temnem grmu. Nebo pa se je še svetilo, v prelepi oranžni svetlobi je žarelo na obzorju in gore je tam obilaval odsev te čudne svetlobe. Tja bi šel človek, tja daleč.

Na stopnicah je bila črna tema, ob prvem ovinku je izgubila blede luč ki je sijala od zgoraj. Tipal je ob zidu, da se ne bi spodtaknil na strmih stopnicah; neprijazno, kakor koraki teta so se glasili v temi plašče in se drasali čez koraki njegovih bodih nog. Zazvetilo se je medlo, prišel je do okna. Postal je, še je stopil korak navzdol, a nato se je vrnil; zdelo se mu je pozneje, da ga je bil nekdo poklical — pritažen glas iz teme; in ubogal je in je šel.

Tam so bile nizke lesene duri, ki so vodile na podstrežje. Odprl je in zadušeni vdih mu je plnil v lica, duh po netopirjih in kakor po trohobi in mrtvašnici. V strelhi so bila okna, toda steklo je bilo zamazano in valed dremotne, dive svetlobe v tramovju je bila noč še temnejša in neprijaznejša. Tla so bila valovita, poševna in noge so se vdirale v prah in blato. Na sredi je bila kupola in v kupoli velika okrogla odprtina; tam je visel lesteneec. Töne se je sklonil in je pogledal navzdol; ni se dalo razločiti v cerkvi nič več, samo od velikega altarja se je svetlikalo zaspano, plapolaje. Prišel je za veržico in veliki v bostplatno zaviti lesteneec se je nalahko zazibal — oglasilo se je, kakor da bi brusil nož ob pilo; kakor da bi brusila smrt koso.

V tramovju se je aganilo, zafrotalo se je Tonetu nad glavo, potem prav mimo njegovega obraza, da je začutil smrdečo sapo. Gledal je in in frtalo se v velikem kolebarju naokoli po vsem prostornem podstrežju in naposléd je izgubil tam, kjer so bile odprte male duri in se je vzdignel znanj silni kameniti križ nad fasado. Šel je naravnost tja, in ko je pri durih se je sklonil in je stopil z nogo varno na ozko, poševno kositrno stredo, da bi prišel do križa in se naonoli nanj in gledal z višave navzdol. Toda z drugo nogo ni stopil, stresel se je in se je okrenil, kakaj poklicalo ga je bilo zadaj — pritažen glas iz teme. Zdjaj je slišal čisto različno, ni se mu več samo zdelo, da ga nekdo kliče; in kliče s stokačjim, jokajočim glasom, kakor otrok ki se je bil izgubil v temi.

Töne je stopal počasi po razkritih, kamenitih tleh; povsod jarkti, kotline in hribi — kakor pusta, valovita pokrajina tam nad vajo. Ali zdaj je zaklikalo, zastokalo od druge strani in ozri se je in se je vrnil. Plesal je navzgor in v zadušnem, glušem mraku mu je bilo kakor da pleza mukoma po visokem strmim klansu, ki mu ni konca nikjer. Tako je plesal na vrh oboka, do kupole, in je plesal po drugi strani navzdol. In zaklikalo je od one strani, prav od onega kraja, od koder je bil prišel.

Bilo ga je strah in žalosten je bil. Kakor je bila tema vsenaokoli, tako je legla tudi na njegovo srce in zastokal bi sam, zajokal. Toda kliče si ni upal, poslušal je, glavo sklonjeno, oči široko odprte.

In tedaj se je zasvetilo na kupoli, prav na tistem mestu, kamor je pedal skozi razbito steklo medel žarek od svetlega nočnega neba. Zasvetilo se je in je svetilo mirno.

Töne je plesal gor, in ko je gledal z velikimi svetlimi očmi, mu je gledalo naproti dvoje velikih svetlih oči. Tam je čepelo na kupoli in je strmelo nanj z velikimi svetlimi očmi. Töne je postal in se ni mogel geniti in tudi pred dnjim je čepelo in je gledalo in se ni genilo.

In ko je spoznal mlado belo mačko, ki je čepela tam pred njem in mu je gledala naravnost v oči, se je zamejaj; toda njegov smeh ni bil vesel in je odmeval zlobno po tišini. Lepa bela mačka, je bila, še čisto mlada in nič hudobnega ni bilo v njenih očeh. Zgenila se je, odklonila je glavo in se je bližala plašno in neodločno.

Strah je še trepetal v njem in trepetalo mu je telo. Zamahnil je, toda mačka se ni prestrašila, plavala se je bliže.

"No, idi, vrag!" Zaklical je pač nekdo drugi iz teme, iz tišine, kakaj glas je bil surov in moški; kakor glas pijanca. Stal je pač nekdo za njim in je govoril zanj in se je kretal zanj.

"No, idi, vrag!" In je zamahnil in je stopil bliže. Ali mačka se ni prestrašila; odklonila je glavo še nižje, hrbet se je krivil in se je vzdignil, udano, plašno, tiho so stopale tenke noge in mlado telo se je vilo, je trepetalo.

"Odkod je prišel vrag! ne gre!" Kakor je bila tema vsenaokoli, tako je bila tudi v njegovem srcu, nič lepote in vaseja ni bilo v njem, bilo je kakor cerkev tam dole, prestrana in neprijazna podoba noči.

Tedaj se je oglasilo, zastokalo je, zaprosilo. Dihal je težko in tresel se je; ko je stopil navzgor, se je spotaknil in je padel na koleno. Nato se je vzdignil hitro, z velikimi, omahujočimi koraki je hitel do vrha, sunil je z vso silo in nato je stal mirno na kupoli, glavo upognjeno, roke ob životu. Tam je padlo zamolklo in se ni več oglasilo. Kakor žoga je odletela od kupole prav do odprtih duri,

kjer se je vzdignel gunaj silni kameniti križ nad fasado. Obležala je, toda glej, kmalu se je vzdignila, plavala se je bliže. Velike oči so se svetile, gledal naravnost nanj z velikimi svetlimi očmi. Gledal je pač nekdo drugi in nekdo drugi se je kretal zanj.

Kakor se je bližala mačka, tako se je bližal tudi on, ni hitel več ni omahoval in tudi tresel se ni več. Počasi se je bližal, z tihiimi koraki, glavo upognjeno.

"No, mačka, mačka, pridil!" In tudi smejal se je, s tihiimi hudobnim smehom. Čmokal je z ustnicami in se je trkal rahlo po kolenu.

"No, mačka, mačka." In bližala se je z visokim, skrivljenim hrbotom; pol plašno in pol gosposko se je vilo mlado belo telo.

Sklonil se je globoko in je zgrabil s skrčenimi prsti, z obema rokama za mehki židami kožuh in je vzdignil visoko.

Smejaj se je in ji je gledal v oči. "No, mačka, mačka!"

Gledala mu je v oči in je zmahovala narahlo in plašno z belimi tlaščami, hotela se je približati obrazu in si ni upala. Spustil se z eno roko, zamahnil je in je udaril s pestjo naravnost na svetle oči. Niš se ni oglasilo, tlače so zamahnilo narahlo in plašno. Čisto mlada mačka je bila in strah je bilo celo netopirjev. Mlada bela mačka z rdečo pentljo na vratu.

Dihal je težko in je udaril v drugo, naravnost na oči.

"No, mačka, mačka. Ali nič ne poraš, ali te nič ne boli? No, mačka, mačka, prosil! Prosi! Prosi!"

Držal je kviku in je bil na drugo okroglo glavo, na oči. In mehko belo telo se je vilo, mehke bele tlače so zamahovale plašno in se niso branile, vzdignile so se časih, da bi zakrile oči.

Utrudila se je roka, vrgel je mačko na tla in obležala je v kotu ob durih. Ležala je mirno, ali glej, še se je zganila, vzdignila se je, plavala se je bliže, oči so mežikale, svetile so se kakor prej.

"No, idi, vrag!"

Glej vpenjal se je tuli hrbot in se je krivil, mehko plašno so stopale bele tlače. In tedaj se je oglasilo, tenak, proseč, jokajoč glas.

V njegovem srcu se je vzdignala silna, divja zloba. Kakor da bi se bile odprle duri tam dole v srcu in bi čepela na pragu čudna žival z dolgim mehkim nosom in zelenimi očmi in bi iztegnala počasi dolge koščene kremplje. Odpirale so se duri in so se odprle na stežaj.

Zakaj čaka, zakaj prosi! Strahen je tisti stokačji proseč glas, človek bi zgrabil, zgrabil, zasekel nohtove, zagrizel s ostrimi zobmi.

"Idi, vrag!"

In se je tresel in se je sklonil, zgrabil je z obema rokama, vzdignil in treščil ob kameniti tla. In je spet vzdignil in treščil, udarila je okrogla glavica ob oster kamen in prikazalo se je nekaj črnega, pričurjajala je kri. Razširjena in svetle je bila njegove kakor dvoje luči so bile njegove ve oči, videle so kakor po dnevi, oči in so razsvetile noč, tako da se je vrnil v tramovje vzbujeni neopir.

Butalo je ob tla, enakomerno, zamolklo. Niš ni čutil rok, vodil jih je nekdo drugi, vzdignil jih in spuščal v taktu.

In ni se oglasilo ni se zgentilo, kakor mehek bel klobčič je bilo v njegovih rokah in prsti, skrivljani kakor kremplji, so se zasajali globoko v mehki beli klobčič.

Postal je, sklonil se je globoko, s obrazom čisto k drobni okrogli glavi in je gledal. Boko so počivale kakor šape na plenu. Odprie so se oči, ozrle so se naravnost nanj in so sijale. Zakričal je, zgrabil, vzdignil visoko in zaludal; padlo je na kupolo ter obležalo.

Ker je bilo tiho in se ni genilo v vsej prostrani tišini, je začel globoko, zamolklo hropenje in je vztrepetal; spoznal je da je prihajalo hropenje iz njegovih prsti, in začutil je na obrazu, na vsem telesu mrzel pot. Toda že se je premikalo, še se je vzdignalo.

Vzdignilo se je počasi na kupoli, hrbet se je vpenjal in krivil — in razleglo se je trepetaje po tišini, zastokalo je, zajokalo.

Tudi njegov glas je bil stokačji, cvileč, ko je zakričal in skočil na kupolo. Zgrabil je z obema rokama za telo in je bil s trdo okroglo glavo ob kamen. Kakor da je bil s kladivom, čudnim okroglim kladivom, ki je bilo samo ohlapno pritrjeno na ročniku in se je vrtelo. Ves umazan je bil še kamen, dlaka se je mešala s krvjo. Ispustil je in se je sklonil. Ležalo je pred njim mirno, iz-

tegnjeno; ni se genilo in tudi oči ni bilo več, niš se ni svetilo.

Tresel se je, sklonjen, omahujoč je stopil s kupole, šel je naravnost, da bi bežal. Ali domislil se je in se je prestrašil. Tam je ležalo, na kupoli, na očitnem kraju; kdor bi prišel, bi videl od daleč. Vrnil se je in je zgrabil, ter zaludal dol po strmim oboku, kjer je bila večna tema. Nato je šel hitro, ne da bi se ozrl.

Toda ozrl se je, ko je prišel do duri; npeko mu je bil pač okrenil glavo. In tedaj je videl, kako se je premikalo tam dole v temi. oči njegove so se svetile strahoma in tako se videle. Premikalo se je nerodno, plesalo je navzgor, kakor pijano je plesalo in padalo, tela se je vladilo po tleh. Toda glej, še se je hrbet vpenjal in krivil, plesalo je višje, prihajalo je bliže. Zahroplo je najprej zamolklo, a nato je zastokalo glasno, cvileče, da se je razleglo rezko po tišini.

Ob durih je ležala mačka; ležala je v temi, tak da je ni videl, a našel jo je, ne da bi iskal; kratka je bila in široka kakor prekano bruno, vzdignil jo je kakor perca, vzdignil visoko in spustil. Udarilo je zamolklo, zadonelo je po vsem oboku, odmevalo je v cerkvi dol in netopirji so se prestrašili v tramovju. Vzdignil je in spustil in vzdignil spet, obrnil je desko, tako da je udaril s ostrim robom.

In ko se je nato sklonil in je pogledal, je ležalo tam v prahu nekaj umazanega, brezobličnega, pošastnega, ležalo je in se ni več ganilo. Dvaka mu je padla iz rok, tako težka je bila, da bi jo več ne vzdignil; in obrnil se je da bi šel. V istem trenutku so se zgentile duri, kjer se je vzdignil sunaj veliki kameniti križ, aganilo so se in so se počasi in škripace zapirale.

"Šel je in je stopal tako težko kakor v sanjah; bežal bi in ni mogel. In tudi svetlo ni bilo več; nišar ni več videl, tudi duri ne in vzetogval je roke, da bi hodil varno. Prišel je do duri in je stopil na stopnice.

"Samo brž, o Jesus!"

Tresel se je in domislil se je, da bi molil, toda ni mogel moliti. Stopal je hitreje, spotikal se je ter se zadelav rokami, s životom ob zid. In ko je hitel, se je spomnil, da hiti navzgor, v temo.

"O Jesus!"

Vrnil se je, in bilo mu je, da se stopnice čisto navpične in da stamegljavi navzdol. Prestrašil se je in je sedel, toda vzdignil se je tako. Tipal je z rokami, stopal je varno; ovinek za ovinkom in komca ni bilo. Postal je in pomislil; ali plesam navzgor, pa se mi samo zdi, da hodim navzdol! — Zastokal je, glas pa je bil cvileč, proseč, prihajal je odgoraj, iz podstrežja, od kupole...

"Samo brž, o Jesus!"

Zasvetilo se je medlo, prikazalo se je majhno okence v zidu. Luč je bila blede in neprijazna, neprijaznejša od noči same.

Hitel je navzdol, truden je bil in bolan, da bi legel v kot in se sklonil in zatisnil oči. Omahoval je in se je spotikal in si je ranil noge, da so krvavele. Odprl je duri v cerkev. Pred oltarjem je gorela večna luč; in ko je ugledal veliki oltar in večno luč, se je prestrašil v srcu in je omahnil nazaj in je spet zapahnil duri. Stal je pred duri in je trepetal.

"Beži!"

Odprl je duri in je skočil; bežal je mimo oltarja s sklonjeno glavo in se ni ozrl, odpahnil je hrupoma duri v zakristijo, kjer je visel na križu razpeti Kristus, in je bežal na cesto kakor Judež iz karjot, ko je bil ladal Odršenika in je pobegnil iz svetlobe.

Kratkočasnice.

Fe oči poti je vozil farmar težko obložen voz sena. Od zadaj prihaja jezden in farmar se mu lepo umakne s poti, da more jezdec dalje. Nato privozi kolosar, farmar pa mirno vori dalje. "Hej, farmar, zapeljita malo na stran, da morem dalje," ga poziva kolosar. Farmar se ne smeni. Kolosar: "Pustite me vendar dalje in ognite se, kot ste se jezdecu. Zakaj ste njega pustili naprej mene pa ne?" "Umilivo, konj bi mi bil kri cena, če bi ga pustil zadaj, kolosar pa vem, da ga mi ne bo."

Brzjav. — Moč je oddal brzjavke in vprašal, koliko je pristojbina. "En dolar", pravi poštni uradnik. "Kako to, da toliko?" — Poštar pojasnjuje: "50c gre za brzjavljenje, 50c pa za dostavo brzjava na dom, ker naslovitelj biva daleč pred odpoštom." — Moč: "Pustite to, radu nite samo 50c za brzjavljenje,

Slovenska Narodna

Ustanovljena 8. aprila 1904.

Podpora Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2857-39 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izviševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calcar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 32, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila Joka Zavrtinik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODESEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.; Martin Zelenkhar, Box 278, Barberton, Ohio; Fred A. Vider, Box 672, Ely, Minn.; John Terrell, Box 191, Lawrence, Pa.; John Gortek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2857-39 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VERODNO OKROŽJE: Josiah Ambroski, Box 238, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: John Grodzki, 14621 Papp Ave., Cleveland, O.

Anton Sular, Box 104, Grant, Kans., za jugovzhod.

Max Marc, Box 186, Dehl, Minn., za severozahod.

Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zalta, predsednik, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Frank Samrak, 5800 Prosser Ave., Cleveland, O.; William Sitter, 5806 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Zdravstveni odbor:

Predsednik: Frank Ales, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

John Grodzki, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Jos. Shuk, 1101 E. 63rd St., Cleveland, Ohio.

VOZHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kora, 4302 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZORI—Korespondenca z gl. odborom, ki dela v glavnem uradu, se vrši tako:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posla gl. prodajalca se naslovijo

Predsedniku S. N. P. J., 2857-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVJE: Bolniška taj-

nistvo S. N. P. J., 2857-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POMILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izviševalnega

oddelka in jednote vrže se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2857-39 So. Law-

dale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na

naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2857-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izviševalnem odboru se naj pošiljajo

Frank Zaltu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi pisma na gl. porotni odesk se naj pošiljajo na naslov: John Under-

wood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglaš, naročila in spili van bar

je v svoji in glasilo jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2857-39

So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

naslovitelju bom pa pisal, da pri-

de sam na pošto po brzojav.

"Ekonomska sta se pogovarjala o

bližnji maškeraadni veselici in u-

gibala pri misli, kako bi se napra-

vila. Mala s tina hčerka je pazl-

ljivo praisala. Sklenila sta, da

se napravita za farmarja, ki se

pečata s mlekarstvom. Hčerka za-

prosi: "Ali smem tudi jaz v va-

ma, oblečena v mlekarico?"

—Mati: "Ti si premala!" Deklica

modro: "Saj se lahko oblečem

kot kondenzirana mlekarica."

—Mati: Nikar ne jokaj, dragica!

Kateri nepridiprav od dečkov te

je udaril?" — Tomažek: "Oni s

kravim nosom."

Glavna stvar. — Tobiha Treali-

ca, slikar-futurist je srečal moža,

ki je kupil od njega sliko.

"Ali ne veste, da so pri meni

vionilii," vpraša ta.

"Ne, ali so mnogo pokradli",

pravi Tobiha.

"Čelo množine. Dve pravi per-

sajski preprogi, posodo in pomi-

slite, tudi vašo sliko so izrezali iz

okvirja."

"Mojo sliko!" zakliče Tobiha

Trealica. "Oh, kako sem srečen,

to je prava bombastična reklama

za mene in kaj takega sem si še

dolgo želel. . ."

"... in najslabše je to," po-

jasni okradeni, "da so tatovi od-

nesli okvir, sliko pa pustili."

BABICA.

Obrisi iz življenja na kmetih.

Spisala čeliki
BOŽENA NEMCOVA.Poslovenil
FRANCE CEGNAR.

(Dalje.)

Kmalu je molče pripeljala v izbo Viktorico. Igrala se je s trobentami, in ni od njih obrnila oči. Marija jo je peljala kakor slepo miš. V izbi je bilo vse tiho. Na eni strani postelje je klečala mati, pri nogah edini sin; stari je imel roke na pravih sklenjenih, oči proti nebu obrnne, bojeval se je s smrtjo. Marija je privela Viktorico k postelji; umirajoči se je ozrl po vseh in razlilo se mu je po licu nebeško veselje. Hotel je roko dvigniti, ali ni mogel. Viktorica je morebiti mislila, da kaj hoče, dela mu je v roko trobentice. Še jedenkrat se je umirajoči nagnil, vzdahnil in dušo pustil. Prinesla mu je srečno zadnjo uro. Mati je začela plakati, in ko je Viktorica slišala toliko glasov, strme se je ozrla in planila skozi vrata.

Ne vem, ali je bila potem še kdaj v rojstni hiši svoji. Teh petnajst let, kar tukaj v lesu prebiva, ališal sem jo le edenkrat govoriti. Tega do smrti ne pozabim. Šel sem proti mostu; po cesti so peljali grajski hlapci drva, čez loko vidim iti Zlatoglavca. To je bil grajski pisar, deklice so mu dale ta priimek, ker si nemakega njegovega imena niso mogle v glavo vtisniti, in ker je imel zelo lepe lase, dolge, zlate barve. Bil je Nemeč. Šel je čez loko, in ker je bilo vroče, odkril se je in šel gologlav.

Zdaj kaj naglo, kakor bi bila iz neba pala, treščila je od nekod Viktorica vanj, vrgla se mu v lase, začela ga trgati in petiti, kakor bi bil možiček iz medene potice. Nemeč kriči iz vsega grla, jaz tečem z brda, ali Viktorica je le strahovito divjala, grizla ga v roke, in vsa razjarjena na vse grlo kričala: "Zdaj te imam v pesteh, ti gad, ti vrag! Jaz te raztrgam! Kam si dal mojega mladenciša, ti vrag! vrag, nazaj mi ga daj!" in tako je bežala, da je ohripela, da je ni bilo umeti. Nemeč je ni umel, bil je ves omamljen. In midva ne bi bila s njo nič opravila, da ni bilo hlapcev. Ko so videli to ruvanje, pritekli so na loko, in še le zdaj smo ji uboga-ga pisarja iztrgali iz rok. Ko smo jo pa hoteli prijeti, iztrgala se nam je z vso močjo, pobegnila v les in letelo je iz lesa n anas kamenje in proklinjanje, do so se oblaki tresli. Potem je nisem videl mnogo dni.

Nemeč je od tega zbolel in Viktorice se tako bal, da je kraj zapustil. Deklice so se mu posmehovale, ali kaj za to? Kdor odide, ostane na dobičku, tudi brez njega bo polje rodilo. Tožilo se nam ni še za njim.

No, zdaj, babica, imate vso povest o Viktorici, kakor sem jo ališal nekaj od pokojne kovačice, nekaj od Marije. Kaj se je sicer zgodilo, kdo to ve, ali moralo se je slo goditi, in kdor ima to dušo na vesti, težko nosi!

Babica si je obrišala solzne lise in rekla s prijaznim nasmehom: "Lepa hvala vam, naj vam povest dobro dē. To se mora reči, da umeje kum pripovedovati kakor pismonk, človek bi ga poslušal in poslušal in zraven pozabil, da je solnce za gorami." Pri teh besedah je pokazala babica senco, ki se je v izbi delala in odločila vreteno.

"Le malo potrpite, da perutnini naspem zrnja, da vas morem čez brdo spremiti," pravi lovčica, in babica je rada počakala.

"In tudi jaz pojdem do mosta s vami, moram le v les," reče lovec, vstaja iz mize.

Lovčica je hitela po zrnja, in kmalu se je zasilila na dvoru glasen klic: "na put, put, put, put!" in perutnina se je od vseh strani sgrinjala. Najprej je priletela truma vrabcev, kakor da bi jih bil kdo klical. Lovčica je rekla: "No, vi ste najprijetljivi!" ali vrabci se za to še zmenili niso.

Babica je stala na pragu in držala otroke pri sebi, da ne bi plašili perutnine, katero je ona s velikim veseljem gledala. Koliko je bilo tu drobnjav! Bile so sive gosice s golčastimi, rase, z rdečimi, rne turake rase, krasne kokoši domače odreje in tirolke na visokih nogah, šopaste s velikim grebenom. Pavi, pegatke, pure s puranom, ki

je havalal in se vozil kakor bi bilo na njem kdo ve kaj, golobje, domači in šopasti. Vse to se je steklo, akakalo za zrnjem, stopalo si na noge, drug je skakal čez drugega, ali spodlesel ali prelezal, kjer se je dalo, in vrabei, ti vlačurjaji, ko so imeli polne žepce, skakali so čez bedaste gosi in rase. Blizu so sedeli domači zajčki, privajena verveca je gledala otroke iz kovanja in kakor kodlo rep kvišku držala. Na plotu je sedela mačka in v pošelivimi očmi prežala na vrabce. Srna se je dala od Barbike po glavi česati, pa pa so tiho okoli otrok sedeli, ker je imela lovčica ljubo v roki. Ko pa se je črni petelin pognal za gosko, ki mu je kljunila zrno izpred njega, in je goska tekla mimo Hektorja, ni se mogel več držati in hlapnil je po njej.

"Lejte ga!" kričala je gospodinja, "starega osla, kako se hoče igrati. Tu imaš pameti!" in svignila po njem.

Hektor se je kazni sramoval pre dmlajšimi svojimi tovariši in vlekel se s prihuljeno glavo v vežo. Babica pa je rekla: "Da bi bil sin bolji od očeta!" Hektor je bil oče Sultanu, ki je babici toliko krasnih rac podavil.

Perutnina je bila nakrmljena in spravljala se je na gredi. Otroci so dobili od Franco in Berte krasnih pavjih peres, lovčica je dala babici jajce od tirolek, vzela Anico v naročje, lovec je vzel puško na ramo, poklical Hektorja in odšli so iz prijazne hiše. Tudi srna je šla z njimi kakor psiček.

Pod grčem je rekla lovčica vsem lahko noč, vrnila se s otroki, na mostu je podal gospod lovec babici zagorelo desnico in šel v les. Jožek je dolgo za njim gledal in rekel Barbiki: "Ko bodem jaz malo večji, pojdem s lovcom in hodil bom tudi na prežo."

"Ali morali bi s teboj še koga poslati, ker se bojiš gorake žene in divjega moža," posmijala se je Barbika.

"I kaj pa ti veš," togoti se Jožek, "ko bodem večji, ne bodem se bal!"

In babica, grede mimo jesa, osrila se je na mahoviti panj in zamisljena v Viktorico, vzdahnila: "Uboga deklica!"

VII.

Drugi dan dopoldne se je motala babica s otroki skozi dvor.

"Kar sem vam jaz povedala pri izpovedi, ko ste me dobili pri tistem črnem možu, vi ne smete več povedati nikomur!"

"Kar sem pri izpovedi od tebe ališal tega ne vem več, ne smem vedeti," reče duhovnik resno.

"In vi morate izpovedno skrivnost čuvati tudi bratu nasproti!" vpraša ona hlastno.

"Tvojemu možu tako kakor vsakemu človeku," odgovori duhovnik in upre oči v tla.

"Vi ne veste nič, nič, nego kar vam zdajle povem: pomoraki razbojniki so me bili odpeljali, bila sem na Špankem, pri zlih ljudeh, težko sem ušla, težko prišla na ljubi dom. Tako je. Tako sem vam povedala in vi ne veste ničesar drugega. Recite mi še enkrat, Le Vas se bojim, drugi... drugi nihče ne bo zvedel, ne sme. Moj, moj... mož ne sme, on bi me..."

"Ne govori dalje; premisli, da zdaj ne govoriš na izpovedi z menoj," reče on zamolklo.

Mlada žena pade na kolena predenj, sklene roke in ga prosil:

"Usmilite se me, pokore sem dovolj storila in vse življenje me bode pokorila vest! Vse vam hočem povedati, potem me ne boste obojevali tako ostro, kakor me zdaj. Usmilite se me in ne povejte bratu, mojemu..."

"Možu!"

"Vem, da nisem vredna tega imena izgovarjati, ali zaradi deteta svojega moram k njemu, moram, in vi mi ne smete otemniti, kar mi je sam Bog na koncu narede moje posvetil!"

"Pred njim bodeš tudi sama odgovarjala. Stori kar hočeš. Jaz, brat Samorodov, ne vem ničesar."

"Povedala vam bodem vse."

"Ničesar ne! Bolje, da ne. Vatani in čuvaj se, da zopet ne zbolíš. Mene ne bo več sem. Tudi k vam, če se vrneš domov, pridem malo odlašaj, kadar pa pridem, pojdi mi kolikor moreš, s poto, da me obraz ne izda. Zdaj grem. Vzroka ni več, da si sama, poklič otčeta, poklič moža, ali sopot pojdi, kar sama hočeš. Že vidim, da... znaš!"

Župnik odide. Vida glavo nasloni na blazinicco in premišlja, kaj početi.

Šestnajsto poglavje.

Jasno solnce in vedro nebo je drugi dan delalo milijone bleščečih demantov po snegu ob obeh straneh oke gazi, ki je držala od Basnigojvega do Samorodovega doma. In po gazi je gostopetno stopical sivi oče Basnigoj, z dolgo palico, zatikaje jo v sneg za podporo starim kostem. Šel je doli na obalo, da sam pove tautu nezaljšano, prevrselo novost, o, novost, katere stari ni več upal doživeti: da se je našla izgubljenka hči, Vida, da je prišla iz daljine dežele, kamor so jo odvedli bili sli ljudje, da jim je morala služiti kakor sadnja dekla, stradati, trpeti in sam Bog ve kaj hudega še, saj on je on star in ne more že vsega v glavi obdržati, kar ljudje pripovedujejo. Ali zdaj je tu, gori doma v goriki postelji, kjer ima hvala Bogu, ki nam je dal, vsega dovolj. To vesele novice torej koraka sam stari Basnigoj povedat se tu Antonu Samorodu.

(Dalje prihodnjik.)

"Da mi se bodeš spodobno vedila," opominjala je mati, spremljala je jih čez prag; da se v gradu ničesar ne dotaknete in gospej knežnji lepo poljubite roko."

"Bodemo vse skušali, da se prav obnečemo," zagotavlja babica.

Otroci so bili evetnim podobni in tudi babica je imela praznjo obleko; mežlanko zagorele barve, kakor sneg bel predpasnik, lepo pečo, na vrstu granate s tolarjem. Pod pazduho imela je denarček.

"Zakaj ste vzeli denarček? Deja ne bode, jasno je kakor ribje oko," meni Prošková gospa.

"Človek je kakor brez roke, ako nima kaj držati; to je vse moja navada, da moram kaj nositi," reče babica.

Zavili so okolo vrtiča na ozko stezico.

"Le lep drug za drugim, da ne porosite v travo hlače. Ti, Barbika, idi naprej. Nežiko peljem jaz, ona ne umeje gledati na pot," veli babica; prijemajo za roko Nežiko, ki se je s veliko zadovoljnostjo ogledovala. Na vrtu je skakala Čopa, Nežikina kokoš, jedna tistih štirih, katere je babica iz pogorske vasice otrokom prinesla. Babica jo je privadila, da je zobala otrokom iz rok, in kadar je znela jajce, pritekla je k Nežiki po kosček žemlje, kateri jej je deklica od južine hranjavila.

(Dalje prihodnjik.)

RAZNO.

Fejdosotestnica češkoslovaške socialne demokracije. Na Češkem je socialna demokratska stranka med najmočnejšimi.

Tam je veliko industrije, razvit kapitalizem, sploh dani vsi pogoji, da se delavski pokret krepko razvija in izvedena delitev dela, kar je predvsem prednost češkega proletariata. Tudi češkoslovaški stranki imajo več struj, toda te struje delajo v prvi vrsti ter se ne spušča v osebne boje kakor je to običaj tam, kjer ni ideje ter vlada omejenost. V celī češkoslovaški republiki ima stranka 2680 krajevnih organizacij ter 191.184 članov in 18.900 članic. Ima pa stranka še 250 mladinskih organizacij, ki štejejo nad 10.000 članov in članic. Stranka ima 40 političnih listov, med njimi pet dnevnikov. Izhajata tudi dva mladinska lista ter nekaj znanstvenih revij. Delavskih telovadnih enot imajo blizu 600 ter nad 100.000 članov. Strojne organizacije štejejo 822.541 članov, ki so razdeljeni na 58 strokovnih zvez in na 4565 krajevnih skupin. Enako krepko kakor je politično in strokovno gibanje, je tudi zadržno. Leta 1921. so imeli v 513 konsumnih društvih 549.896 članov, 231 produktivnih zadrug, 91 društev delavskih domov, 222 stavbnih zadrug, 257 poljedelskih društev ter 11 denarnih zavodov. Čehi imajo tudi svojo dosmrtno zavarovalnico. — Pri volitvah leta 1920. v parlament so dobili socialni demokrati 1.590.284 glasov, to je več nego eno četrtino vseh glasov. Županov imajo v mestih in vaseh okolo 2000. Gibanje češkega proletariata bi pač moralo biti vzor vsem, ki ne upoštevajo moči ideje, delitve dela in kulturnega dela in ki se valjajo po blatu škrtastih klepetalij.

Angleške strokovne organizacije so imele nedavno svoj 54 strokovni kongres v Southportu.

TRGOVINA NA PRODAJ.

Proda se trgovina (store), grozarija, mesnica, razno blago (Dry goods), peči in premogarske potrebšline. Prodajalna se nahaja na glavni ulici in je resnično dobra prilika za človeka, ki želi voditi trgovino. Proda se po zmerni ceni. Za pojasnila in ceno pridite osebno ali pa pišite na naslov: Math Kruljac, P. O., Pittsburgh, Ill. (Adv.)

POZOR DEKLETA!

Lepa prilika se nudi dekletom, ki se žele podati v zakonski stan. Tukaj smo štirje mladeniči naprednega mišljenja v starosti od 22 do 29 let, ki bi se radi seznanili s dekleti v starosti 18 do 28 let v svrhu ženitve, naj si bodo Slovenke ali Hrvatice, tudi vdova s enim otrokom se upošteva. Katero vesele, naj pošlje svojo sliko, katero se na željo vrne. Na resne ponudbe pošljemo tudi mi svoje slike. Pišite na naslov: Jernej Drofenik, star 22 let. Felika Kovčič, star 24 let. Vincenc Goršek, star 27 let in Tony Smit, star 29 let, vsi v: Box 459, Triadelphia, W. Va. (Adv.) Nov 7-5-9.

Leta 1921. so štele strokovne organizacije na Angleškem 6.416.510 članov, na letošnjem kongresu je pa bilo zastopanih 5.127.308 članov. To nazadovanje je posledica grozovite gospodarske krize, pod katero trpi ves svet ter je zlasti tudi trpela domovina industrije Anglija. Delavstvo se ni moglo upirati znižavanju plač, ki je znašalo, kakor je povedal predsednik kongresa G. R. Walker po 10 do 20 milijonov funtov sterlingov na teden. Število nezaposlenih pa še danes vedno narašča, kar pomnožuje rezervno armado, ki pritiska zaradi bede na plače. Padec števila članov pa ne pomeni kritičnega nazadovanja. Če primerjamo naraščanje števila članov od leta 1885, pa do letos, vidimo, da padec števila, čeprav je velik, na moč strokovnih organizacij ne more vplivati. Leta 1885. so imele strokovne organizacije 580.976 članov, 1915. je 2.682.357, 1916. leta 4.532.085, 1919. 5.283.676, 1920. leta 6.505.482, 1921. 6.416.510 in 1922. leta 5.127.308. Število članov je torej še vedno enkrat večje kakor je bilo med vojno leta 1915. Seveda s najvišjim številom članstvo leta 1920. ni dosežen vrhunec. V Angliji je nad petnajst milijonov medznih delavcev in samo teh, ki spadajo v delavsko-zavarovalni zakon ter tvorijo pravzaprav industrijski proletarijat, je nad dvanaest milijonov. Boj angleškega proletarijata je zaradi tega, ker je nad polovico proletarijata neorganiziranega, silno težak. Del delavstva je tudi združenega v starih češkoslovaških organizacijah, ki modernidelavski pokret silno ovirajo. Na kongresu se je predlagal odbor 32 delegatov, ki ima nalogo izvesti centralizacijo strokovnih organizacij, ki pa ni bil sprejet, kar dokazuje, da prevladuje v angleških strokovnih organizacijah še vedno individualistično pojmovanje gospodarstva, ter da organizacije niti težke krize v boju niso prepričale o potrebi centralizacije. Nasprotno pa se je na kongresu opazilo spoznavanje, da so težke gospodarske razmere delavstva posledica kapitalistične gospodarske politike ter da ne

morejo nastati drugačne razmere, dokler se država ne izpremeni v državo delavcev. Preokret v politiki je pomemben. In v parlamentu tudi res dobivajo organizacije delavcev vedno več zastopnikov.

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Z žalostnim srcem naznanjam vsem znanem in prijateljem, da je kruta smrt pretrgala nit življenja mojemu soprogu in očetu

ANTON VIČIČU
v Beaverdale, Pennsylvania,

doma iz Cerknice na Notranjem skem, rojen leta 1893, 28. decembra. Dne 27. oktobra je šel zdravnika delo v premogorov in malo pred enajsto uro ga je zadela nareča; utrgala se je plast kamnjenja in ga do smrti zakopala. Bil je član društva št. 60 SNPJ v Lloydell, Pa., in SSPZ v Onnallinda, Pa., katerih člani so nad vse pričačevanje izvršili svojo dolžnost ter pokazali svojo bratsko ljubezen do svojega člana. Hvala vam! brate in sestre, za krasno venco, ki ste jih poklonili pokojniku v njegov zadnji blagi spomin, hvala vsem, ki ste ga obiskali ob mrtvaškem odru in ga spremili na pokopališče. Pokojnik je bil mirnega in prijaznega značaja ter priljubljen pri tukajšnjem narodu. Lepa hvala pevskemu zboru iz Dunlo, Pa., ki ste prišli in zapeli nagrobno svojemu sotrpnu v zadnje slovo. V imenu vseh sorodnikov se še enkrat zahvalim vsem, ki ste se vdeležili pogreba in storili vse, kar je bilo v vaših močeh za pokojnega. Počivaj mirno, dragi soprogo in oče v ameriški zemlji — Zaljubljeni ostali: Marija Vičič, soproga; Mary in Ivanka, hčeri; John in Andrej, brata; Antonija Kranje omožena, sestra. V starem kraju pa Andrej in Franika Vičič, stariši; Neža Drenik, omožena sestra in Ivana Vičič, sestra.

Spavaj mirno, naš nepozabljeni!

Književna matica Slovenske narodne podpore jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletariata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedanci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogeneze. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge narurne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobite za tri dolarje. Vse štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema

Književna Matica

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Rojaki, ki bivajo v spodaj omenjenih naselbinah, lahko kupijo knjige po isti ceni od sledečih naših zastopnikov:

CLEVELAND, O.

Frank Černe, trgovina z urami in zlatnino, 6033 St. Clair Ave.

William Sitter, trgovina z urami in zlatnino, 5805 St. Clair Ave.

Ludvik Medvedšek, 1140 Norwood Road.

DETROIT, MICH.

Anton Jurca, 1529 Cortland Ave.

CHISHOLM, MINN.

Frank Klun, tajnik društva šte. 110 SNPJ.

JOHNSTOWN, PA.

Andrej Vidrih.

OHIO.

Anton Jankovič, ki običe vse naselbine.

ZAPAD.

Frank Richter, ki običe vse naselbine.

LEPA VIDA

ROMAN

Josip Jurčič.

(Dalje.)

In kakor bi poslušna bila materini prošnji, zatiene bolna Vida oči in miruje. Le zdaj pa zdaj se ji ustna zagibljejo, kakor bi tiho sama s seboj govorila ali molila. Tiha je ostala potem ves dan.

Župnika ni bilo. Drugi dan pošlje mati Basnigojka ponj. Ko hčeri pove, da pride ta dan, zgane se ta in se od matere s nekim strahom obrne strani. Kmalu pa vpraša:

"Nisem li tisti večer, ko sem jaz odšla, ko me niste več našli, govorila o pomorskih razbojnikih? Ste li čuli? Kaj ne, da sem govorila, in drugi so govorili?"

Mati ji to potrdi in pri tej pridi radovedna ženska v nji pozabi ostrega naročila župnikovega in vpraša:

"Za Boga svetega, tedaj so te bili vendar tisti grdi ljudje ugrabili? In kam so te peljali? Kaj so ti hudega storili?"

"Kasneje vam povem, zdaj ne, pustite me," reče Vida nekako razdražena, skrije glavo v vlaglavlje in molči.

Petnajsto poglavje.

Posle dveh dni je župnik prišel in našel Vida že močno okrevano v izbi. Sicer se je pa strogo po njegovem ukazu ravno, razen starih dveh ni nihče v hiši vedel, kaj je s tujo žensko in kdo je ter tudi nihče je ni še videl.

"A zakaj jo skrivamo, zakaj ne bi brž po Antonu poslali?" vpraša župnika stara majka na dvorišču, ko je bil prišel.

"Zakaj? Jaz sem se sam že tako vpraševal, ali treba je še premisliti, kakor in kaj, le potrpite," reče župnik zamišljenega obraza.

Mož je vedel več, nego bi bil rad, a ni vedel, kako bi ravnal, da bi še večje nesreče ne bilo, nego je bila še.

"Pojdiva k nji," reče potem in oba počasno stopata v hišo.

Ko Vida župnika ugleda, odloži svoje jelo, s katerim se je ravno pečala s slastjo šlovca, ki se ravno okreva, vatane in pogleda župnika tako naravnost v oči, da bi bil skoro ta svoje povedal in da razen prvega hladnega posdrava ni vedel, kako bi razgovor začel.

"Mati, pokličte ven," reče Vida, in starka poslušno odide.

Župnik sede. Ona tudi.

"No, kako je?" vpraša duhovni svak.

Ona zatime oči pa reče:

"Kaj ne, kar se na izpovedi pove duhovniku, mora on molčati in mora molčati o tem do smrti. Ni li res tako?"

"Res je."